

Ruta Románica d'Aran / Ruta Romànica d'Aran / Route de l'Art Roman de l'Aran / The Romanesque Itinerary of Aran

Ruta Románica d'Aran

La riqueza artística que acoge la Val d'Aran es uno de los tesoros mejor guardados del Pirineo. Resguardado en si mismo durante siglos, este valle nos ha legado un patrimonio artístico completo y variado. Completo porque dispone de magníficos ejemplares estilísticos de todas las épocas: variado porque la producción artística aranesa se extiende por todos los géneros y disciplinas (arquitectura, pintura y escultura, en piedra y en madera), ejecutadas cada una de ellas, a veces con exquisita maestría, y otras con entrañable ingenuidad.

Siglo tras siglo, aportaciones de todas las épocas han ido enriqueciendo este legado, dotando así los viejos edificios de un valor narrativo que, como si de un libro se tratara, permiten descubrir en esencia la historia de la Val d'Aran.

A partir del fin de siglo XI, y sobre todo, durante los siglos XII y XIII, gracias a una situación económica favorable, fueron construidas un gran número de iglesias y capillas. Pese a una datación a menudo tardía, la mayor parte de estas edificaciones todavía demuestran la tradición arquitectural del primer estilo románico.

La rusticidad y la ingenuidad de la escultura en piedra contrastan altamente con la excepcional calidad de las obras esculpidas en madera, entre las cuales, destacan el impresionante busto del Cristo de Mijaran y el Cristo de Salardú, estilísticamente muy cercanos.

Además de la interesante policromía que cubre estas esculturas en madera y de los retablos góticos, el arte pictórico se manifiesta especialmente en los muros de las iglesias, que toman color con sorprendentes y emotivas escenas de estilo románico, gótico y renacentista.

La visión de un paisaje natural sembrado por el paso histórico de culturas diversas, hace de todo el valle un museo de arte e historia, de visita obligada, que tenemos la oportunidad de disfrutar a través de la **Ruta Románica de Aran**.

Ruta Romànica d'Aran

La riquesa artística que acull la Val d'Aran és un dels tresors millor guardats del Pirineu. Resguardada en ella mateixa durant segles, la Val d'Aran ens ha llegat un patrimoni artístic complet i variat. Complet perquè disposa de magnífics exemplars estilístics de totes les èpoques; variat perquè la producció artística aranesa s'estén per tots els gèneres i disciplines (arquitectura, escultura, en pedra i en fusta i pintura ...), executades cada una d'elles, a vegades amb exquisida mestria, i altres amb entranyable ingenuïtat.

Segle rera segle, aportacions de totes les èpoques han anat enriquit aquest llegat, dotant així els vells edificis d'un valor narratiu a través del qual, com si d'un llibre es tractés, poden descobrir en essència la història de la Val d'Aran.

A partir de la fi del segle XI, i sobretot, durant els segles XII i XIII, gràcies a una situació econòmica favorable, van ser construïdes un gran nombre d'esglésies i capelles. Malgrat una datació sovint tardana, la major part d'aquestes edificacions demostren encara la tradició arquitectural del primer estil romànic.

La rusticitat i la ingenuïtat de l'escultura en pedra contrasten altament amb l'excepcional qualitat de les obres esculpides en fusta, entre les quals, destaquen l'impressionant bust del Crist de Mijaran i el Crist de Salardú, estilísticament molt propers.

A més de la interessant policromia que cobreix aquestes escultures en fusta, i dels plafons pintats dels retaules gòtics, l'art pictòric es manifesta especialment en els murs de les esglésies, que prenen color amb sorprenents i emotives escenes d'estil romànic, gòtic i renaixentista.

La visió d'un paisatge natural sembrat pel pas històric de cultures prehistòriques, de romans i posteriorment, de cristians, fa de tota la Val d'Aran un museu d'art i història, de visita obligada, que tenim l'oportunitat de gaudir a través de la **Ruta Romànica d'Aran**.

Route de l'Art Roman de l'Aran

La richesse artistique qu'offre le Val d'Aran est un des trésors les mieux conservés des Pyrénées. Préservée depuis des siècles, cette vallée nous a légué un patrimoine artistique complet et varié. Complet par ces magnifiques exemplaires de style de toutes les époques: varié par la production artistique aranaise qui s'étend dans tous les genres et disciplines (architecture, peinture et sculpture, en pierre et en bois), composées chacune d'elles, d'une maîtrise délicate et d'autres d'une naïveté attachante.

Siècle après siècle, des contributions de toutes les époques ont enrichi cet héritage, le dotant ainsi de vieux bâtiments d'une valeur narrative qui, comme si on parlait d'un livre, permet de découvrir l'essentiel de l'histoire du Val d'Aran.

A partir de la fin du Xle siècle, et surtout, pendant les Xlle et XIIIe siècles, grâce à une situation économique favorable, un grand nombre d'églises et chapelles furent construites. Malgré sa date tardive, la majeure partie de ces constructions nous montrent encore la tradition architecturale du premier style roman.

La rusticité et la naïveté de la sculpture en pierre est un fort contraste avec l'exceptionnelle qualité des œuvres sculptées en bois, entre lesquelles, se détache l'impressionnant buste du Christ de Mijaran et le Christ de Salardú, de style très proche.

De plus de l'intéressante polychromie que recouvrent ces sculptures en bois et des retables gothiques, l'art de la peinture se manifeste spécialement dans les murs des églises, qui prennent couleur avec des scènes surprenantes et pleines d'émotions de style roman, gothique et de la renaissance.

La vision d'un paysage naturel semé par le passage historique des cultures préhistoriques, de romains et plus tard, des chrétiens, fait de toute la vallée un musée d'art et d'histoire, une visite obligatoire, que nous pouvons profiter à travers la **Route de l'Art Roman d'Aran**.

The Romanesque Itinerary of Aran

The artistic riches found in the Val d'Aran are some of the best kept treasures of the Pyrenees. Sheltered within themselves for centuries this mountain valley has left us a complete and varied artistic patrimony. Complete because it holds magnificent stylistic examples from each era and varied given that the Aranesse artistry extends through each style and discipline (architecture, painting and stone and wooden sculpture); each of these being completed at times with exquisite mastery and others with remarkable ingenuity.

Century after century, contributions from every era have enriched this patrimony giving the historic buildings a narrative value that allows the visitor to discover the essence of the history of the Val d'Aran as if reading a book.

Towards the end of the 11th century and most of all during the 12th and 13th centuries (thanks to a positive economic period) a great number of churches and chapels were built in Aran. Despite a somewhat late dating, the majority of these buildings still demonstrate the traditional architectural style of the first Romanesque construction.

The rustic and ingenious nature of the rock sculpture significantly contrasts with the exceptional quality of the wooden formed works of art; among which stands out the incredible bust of the Mijaran Christ and the Salardú Christ both being stylistically similar.

In addition to the interesting polychrome which covers these wooden sculptures and the Gothic altarpieces, the picturesque art can largely be seen on the walls of the churches. They come alive in surprising and moving scenes with varying styles – Romanesque, Gothic and Renaissance.

The vision of the natural landscape shaped by the historic passing of prehistoric cultures from the Romans and later the Christians converts the entire valley into an art and history museum. There are a number of obligatory visits we have the opportunity to enjoy along **the Romanesque Itinerary of Aran**.

ARTIES: Sta. Maria d'Arties

Declarada Bien Cultural de Interés Nacional, además de su arquitectura románica la iglesia guarda en el interior un rico **conjunto de pintura mural renacentista** (s. XVI), retablos de estilos gótico y barroco, así como nombrosa imaginería de los siglos XIII al XVIII.

Declarada Bé Cultural d'Interès Nacional, a més de la arquitectura romànica l'església guarda a l'interior un ric **conjunt de pintura mural renaixentista** (s. XVI), retauls d'estils gòtic i barroc, així com nombrosa imatgeria dels segles XIII al XVIII.

Déclarée Bien Culturel d'Intérêt National, de plus de son architecture romane l'église garde dans son intérieur un riche **ensemble de peinture murale de la renaissance** (XVle siècle), retables de style gothique et baroque, ainsi que d'imagerie variée du XIIIe au XVIIIe siècle.

Declared as a Cultural Item of National Interest, in addition to its Romanesque architecture, within the church there is a rich **collection of Renaissance mural paintings** from the 16th century, Gothic and style Baroque altarpieces, and many sculptures from the 13th to the 18th centuries.

BAGERGUE: Sant Fèlix de Bagergue

Iglesia románica de nave única construida a lo largo de los siglos XI y XII. En el interior conserva una rústica **estela funeraria** romana tardía, reutilizada como pie del altar mayor, así como una reproducción de la **cruz románica** que actualmente se expone en el Museo Nacional de Arte de Catalunya (MNAC).

Església romànica de nau única construïda al llarg dels segles XI i XII. A l'interior conserva una rústica **estela funeraria** romana tardia, reutilitzada com a peu de l'altar major així com una reproducció de la **creu romànica** que actuaument s'exposa al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC).

tardorromana, reutilitzada com a peu de l'altar major així com una reproducció de la **creu romànica** que actuaument s'exposa al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC).

Eglise romane avec une seule nef construite au cours des Xle et Xlle siècles. A l'intérieur, une **stèle funéraire** romane tardive a été conservée et réutilisée comme pied du grand autel. On y trouve aussi une reproduction de la **croix romane** qui est actuellement exposée au Musée National d'Art de Catalogne (MNAC).

Romanesque church with one nave built over the XI and XII centuries. In the interior there is a **funerary stèle** from the late Roman era, reused as the foot of the principal altar. Moreover, there is a reproduction of a **Romanesque cross** which is currently displayed in the National Art Museum of Catalunya (MNAC).

BETLAN: St. Pèir de Betlan

Esta pequeña iglesia posee la talla policromada de la Virgen de las Nieves, un pie de altar y una bonita pila románica.

Aquesta petita església preserva la talla policromada de la Verge des Nhèus, un tenant d'altar i una bonica pila romànica.

Cette petite église possède la sculpture polychromée de la Vierge des Neiges, un pied d'autel et de beaux fonts baptismaux de l'Art Roman.

This small church is home to a polychromatic piece of the Virgin de las Nieves, a foot piece of an altar and an elegant Romanesque font.

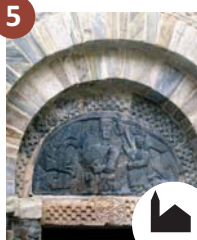
BETREN: St. Estèue de Betren

Edificio construido entre los s. XIII-XIV, engloba de manera muy armónica dos lenguajes estilísticos diferentes: el románico y el gótico. La nueva concepción se impone en la monumental **portalada gótica** con representación narrativa.

Edifici construït entre els s. XIII-XIV, embolcalla de manera molt harmònica dos llenguatges estilístics diferents: el romànic i el gòtic. La nova concepció s'imposa a la monumental **portalada gòtica** amb representació narrativa.

Édifice construit entre les XIIIe et XIVe siècle, qui englobe de manière très harmonieuse deux langages de style différents: l'Art Roman et l'Art Gothique. La nouvelle conception s'impose dans le grand **portail gothique** avec une représentation narrative.

Church built between the 13th and 14th centuries which harmoniously brings together two different stylistic languages: the Romanesque and Gothic. This new conception impresses the visitor with its monumental **Gothic façade** and its narrative representation.

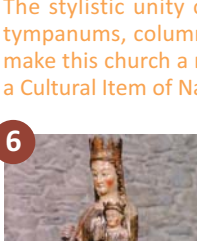
BOSSÒST: Mair de Diu dera Purificacion de Bossòst

La unidad estilística del edificio de planta basilical, de las dos portadas con tímpanos, columnas y capiteles decorados, y la imponente torre campanario convierten la iglesia en un **magnífico exponente del románico de Aran**. Declarada Bien Cultural de Interés Nacional.

La unitat estilística de l'edifici de planta basilical, de les dues portalades amb tímpanos, columnes i capitells decorats, i la imponent torre campanar converteixen l'església en un **magnífic exponent del romànic d'Aran**. Declarada Bé Cultural d'Interès Nacional.

L'unité stylistique de l'édifice du rez-de-chaussée de la basilique, des deux portails avec des tympanes, des colonnes et des chapiteaux décorés, et de l'imposante tour du clocher convertissent l'église en une **magnifique exemple de l'Art Roman du Val d'Aran**. Déclarée Bien Culturel d'Intérêt National.

The stylistic unity of this building with its basilica floor plan, two facades with tympanums, columns and decorated capitals, as well as the impressive bell tower make this church a **magnificent example of Aranesse Romanesque Art**. Declared as a Cultural Item of National Interest.

CASAU: St. Andréu de Casau

Destacar las pilas bautismal y del agua bendita, la virgen gótica y una casulla del siglo XVI.

Destacar les piques, baptismal i beneitera, la marededeu gòtica i una casulla del s. XVI.

L'église conserve des éléments de grand intérêt comme les fonts baptismaux et le bénitier, la vierge gothique et une chasuble du XVIe siècle.

The church conserves elements and later pieces of significance such as the baptismal font and the holy water font, a Gothic virgin and a chasuble from the 16th century.

ESCUNHAU: St. Pèir d'Escunhau

Tanto la rica y sorprendente **portalada**, presidida por el Crismón y el Cristo Crucificado, como la **pila bautismal** de su interior, sintetizan perfectamente los principales motivos de la escultura románica aranesa.

Tant la rica i sorprenent **portalada**, presidida pel Crismó i el Crist Crucificat, com la **pica baptismal** que guarda a l'interior, sintetitzen perfectament els principals símbols de l'escultura romànica aranesa.

Aussi bien le riche et surprenant **portail**, trôné par le Chrisme et le Christ Crucifié, comme les **fonts baptismaux** dans son intérieur, résumant parfaitement les principaux motifs de la sculpture romane du Val d'Aran.

The majestic and surprising **façade** presided over by the christogram and the Crucified Christ as well as the **baptismal font** in its interior perfectly synthesize the principal motifs of the Romanesque Aranesse sculpture.

GAUSAC: St. Martin de Gausac

En esta iglesia gótica descubriremos algunas obras de estilo románico, que posiblemente corresponden a una construcción anterior: el **Cristo esculpido del nártex** y sobre todo la **pila bautismal**, una de las mejores de Aran.

En aquesta església gòtica hi descobrirem algunes obres d'estil romànic, possiblement corresponents a una construcció anterior: el **Crist esculpit del nártex** i sobretot la **pica baptismal**, una de les millors d'Aran.

Dans cette église gothique nous découvriront quelques œuvres de style roman, qui surement correspondent à une construction antérieure: le **Christ sculpté du narthex** et surtout les **fonts baptismaux**, unes des meilleures du Val d'Aran.

In this Gothic church the visitor discovers some Romanesque style pieces that possibly correspond to a previous construction. These being the **Christ sculpture** from the atrium and the **baptismal font** which is one of the best kept in Aran.

LES: St. Blas de Les

La misma existencia de la capilla, al lado de la Baronía de Les, plantea múltiples interrogantes. Podría tratarse del ábside de una edificación de mayores dimensiones, inacabada o bien derrumbada.

La mateixa existència de la capella, al costat de la Baronía de Les, planteja diversos interrogants. Podria tractar-se de l'absis d'una edificació de majors dimensions, inacabada o bé esfondrada.

L'existence même de la chapelle, à côté de la Baronie de Les, soulève de nombreuses questions. Cela pourrait être l'abside d'une construction de grandes dimensions, achevée ou bien démolie.

The existence of the chapel next to the Baronía de Les, brings about a number of questions. It could be the apse of larger unfinished building or perhaps a collapsed one.

SALARDÚ: St. Andréu de Salardú

La iglesia, en la transición del románico al gótico, guarda la talla del **Cristo de Salardú**, obra maestra de la imaginería románica (s. XII). Un magnífico **conjunto pictórico renacentista** de los s. XVI-XVII decora sus muros.

L'església, en la transició del romànic al gòtic, guarda la talla del **Crist de Salardú**, obra mestra de la imatgeria romànica (s. XII). Un magnífic **conjunt pictòric renaixentista** dels s. XVI-XVII decora els murs.

L'église, dans la transition de l'Art Roman à l'Art Gothique, conserve la sculpture du **Christ de Salardú**, chef d'œuvre de l'imagerie de l'Art Roman (Xlle siècle). Un magnifique **ensemble de peinture de la renaissance** des XVIe et XVIIe siècle décore ses murs.

The church, in the transition from the Romanesque to Gothic eras, held the sculpture of the **Salardú Christ** (master piece of Romanesque imagery from the 12th century). A magnificent **Renaissance paintings** from the 16th to the 17th centuries decorates its walls.

MONTCORBAU: St. Estèue de Montcorbau

De los orígenes románicos de esta iglesia gótica nos habla su pila bautismal cuidadosamente trabajada.

Dels orígens romànics de l'església ens parla la pica baptismal curosament treballada.

De les débuts romans de l'église nous parlent ses fonts baptismaux très soigneusement travaillées.

With Romanesque origins this church speaks of its carefully sculpted baptismal font.

TREDÒS: Sta. Maria de Cap d'Aran

La importancia del antiguo santuario mariano se manifiesta en las dimensiones del **edificio románico**, dotado de una **pequeña cripta** y construido en sucesivas etapas entre finales del s. XI y primeros del s. XIII. Embellecen los muros **pinturas de épocas diversas**, aunque los magníficos frescos románicos del ábside se encuentran hoy en el Metropolitan Museum of New York.

La importància de l'antic santuari marià es manifesta en les dimensions de l'edifici romànic, dotat d'una **petita cripta** i construït en successives etapes entre finals del s. XI i primeries del s. XIII. Embelleixen els murs **pintures d'èpoques diverses**, malgrat que els magnífics frescs romànics de l'absis es troben actualment al Metropolitan Museum of New York.

L'importance de l'ancien sanctuaire marial s'affirme dans les dimensions de l'**édifice roman**, doté d'une **petite crypte** et bâti en plusieurs étapes entre la fin du Xle siècle et le début du XIIIe siècle. Des **peintures d'époques différentes** ornent les murs, mais les magnifiques fresques romanes de l'abside sont désormais au Metropolitan Museum à New York.

The importance of the old Marian **Romanesque style sanctuary** can be appreciated in its size. It holds a **small crypt** in its interior and was built between the late 11th century and early 13th century. **Different paintings** embellish the walls although the Romanesque apse frescoes are now in the Metropolitan Museum of New York.

UNHA Sta. Eulària d'Unha

Edificio del s. XII con **decoración lombarda** en los ábsides. En su interior, un sorprendente y variado **conjunto de pintura mural** nos permitirá descubrir el gusto y lenguajes empleados en distintas épocas, desde el estilo románico de las pinturas del ábside principal (mitad s. XII) a los estilos gótico y renacentista (s. XV-XVI) de los muros de la nave.

Edifici del s. XII amb **decoració llombarda** als absis. Al seu interior, un sorprenent i variat **conjunt de pintures murals** ens permetrà descobrir el gust i llenguatges emprats en diferents èpoques, des de l'estil romànic de les pintures que decoren l'absis principal (meitat s. XII) als estils gòtic i renaixentista (s. XV-XVI) de les dels murs de la nau.

Édifice du Xlle siècle avec une **décoration lombarde** dans les absides. À l'intérieur, un ensemble surprenant et varié de **peinture murale** nous permettra de découvrir le goût et les langages employés dans les différentes époques, depuis le style roman des peintures de l'abside principal (moitié du Xlle siècle) aux styles gothique et de la renaissance (XVe et XVIe siècle) des murs de la nef.

Building from the 12th century with **Lombard style decoration** in the apses. In the interior a surprising and varied set of **mural paintings** allows one to discover the aesthetic taste and styles used in different times. From the Romanesque style paintings to the principal apse from the middle of the 12th century to the Gothic and Renaissance styles of the walls of the nave from the 15th to the 16th centuries.

VIELHA: St. Miquèu de Vielha

Podemos contemplar el retablo gótico y sobre todo, la admirable imagen románica del **Cristo de Mijaran**, obra del taller de Erill, que originariamente formaría parte de una representación monumental del Descendimiento de la Cruz. También son de gran interés la **portalada** en nártex, de estilo gótico, situada debajo de la bella y elegante **torre campanario**.

Hi podrem contemplar el retaule gòtic i sobretot, la admirable imatge romànica del **Crist de Mijaran**, obra del taller d'Erill, que originàriament formaria part d'una representació monumental del Davallament de la Creu. També són de gran interès la **portalada** en nártex, d'estil gòtic, situada sota la bella i elegant **torre campanar**.

Nous pouvons contempler le retable gothique et surtout, l'admirable statue romane du **Christ de Mijaran**, œuvre de l'atelier d'Erill, qui à l'origine faisait partie d'une représentation monumentale de la Descente de Croix. Ce qui est aussi important c'est le **portail en narthex**, de style gothique, situé en-dessous de la belle et élégante **tour du clocher**.

The visitor can contemplate the Gothic altarpiece and most of all the admirable **Romanesque sculpture** of the Christ of Mijaran, master piece from the Erill workshop, which originally formed part of a monumental representation of the Descent from the Cross. The **narthex door** (Gothic style) is located below the beautiful and elegant **bell tower**.

VILAC: St. Fèlix de Vilac

Compendio de variados estilos arquitectónicos: románico, gótico y barroco, destaca especialmente su elegante **campanario gótico**. La iglesia posee también pila baptismal y de agua bendita, así como pies de altar de estilo románico.

Compendi de variats estils arquitectònics variats: romànic, gòtic i barroc, destaca sobretot l'elegant **campanar gòtic**. L'església posseeix també font baptismal, beneitera i tenants d'altar d'estil romànic.

Comprend plusieurs styles architecturaux: roman, gothique et baroque, excelle en particulier l'élégant **clocher gothique**. L'église possède aussi des fonts baptismaux, bénitier et des pieds d'autel de style roman.

Church built in a variety of architectural styles: Romanesque, Gothic and Baroque of which stands out the elegant **Gothic bell tower**. The church also holds Romanesque style fonts and altar pieces.

VILAMÒS: Sta. Maria de Vilamòs

El conjunto de **estelas funerarias de época romana**, empotradas en los muros románicos de la iglesia y de la **esbelta torre**, nos hablan de un pasado mucho más remoto que el de la iglesia de finales del s. XI o primeros del s. XII.

El conjunt d'**esteles funeràries d'època romana**, encastades als murs romànics de l'església i de l'**esvelta torre**, ens parlen d'un passat molt més remot que el de l'església de finals del XI o primers del XII.

L'ensemble de **stèles funéraires d'époques romaine**, intégrées dans les murs romans de l'église et de sa **svelte tour**, nous parlent d'un passé beaucoup plus éloigné que celui de l'église de la fin du Xle siècle ou du début du Xlle.

The collection of **Roman tomb stones** embedded in the Romanesque walls of the church and its slender **tower** tell us of a time much more remote than that of the church from the end of the 11th century or the beginning of the 12th century.

	Iglesias abiertas todo el año / Esglésies obertes tot l'any / Églises ouvert toute l'année / Churches open all year		10:00 a 20:00
	Iglesias abiertas en verano / Esglésies obertes a l'estiu / Églises ouvertes en été / Churches open in summer		
	Iglesias abiertas con visitas guiadas en verano / Esglésies obertes amb visita guiada a l'estiu / Églises ouvertes avec des visites guidées en été / Churches open with guided tours in summer		
	Otras iglesias de la ruta románica/ Altres esglésies de la ruta romànica / D'autres églises de route romane / Other churches of Romanesque route		
	Resto del año, consultar horarios / Resta de l'any consultar horaris / Reste de l'année , les horaires de contrôle / Rest of the year , check schedules		
	Tel.: 973 64 18 15		
	Otras visitas guiadas / Altres visites guiades / D'autres visites guidées / Others guided visits		
	Tel.: 973 64 18 15		